

עיונים בפרשת השבוע ובעניני דיומא

אלה המגן

מתוך שיעורו השבוע של
הרה"ג רבי נחום מאיר גערמאן שליט"א
ר"מ ביישיבתינו הק' ~ מתיבתא עץ חיים דבאבוב

שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת בלק שנה כ"א גליון ל"ב (תרפ"ב)

לכבוד יומא דהילולא של
הגה"ק רבינו חיים בן עטר זצוק"ל, ט"ו תמוז

לא יצא דברים קדושים מפי בלעם
אלא על ידי הפסק מחיצה

וישם ה' דבר בפי וגו' (כג, ה).

בפירושו אור החיים הק' כתב שעל מקרא זה כבר קשטוהו ראשונים בפירושים ודרשותם, ומקום הניחו לנו בו. ונראה כי לפי שרצה ה' לגלות עתידות, ודברים נפלאים, מהטובות אשר יגיעו לישראל, ורצה שיתגלו על ידי בלעם נביא האומות, לפרסם מעלת עם קדושו לפני כל האומות, ואשר תבאנה לישראל מהטובות באחרית הימים, וכליון האומות על ידי ישראל לבסוף, וידעו האומות מפי נביאים הדברים ככתבם, להרבה תועליות הנמשכות לישראל נגלים ונסתרים.

ולפי שאדם זה הוא אדם מובהק בכיעור ותיעוב ושיקוף, לא תנוח עליו הרוח הקדושה המגדת העתידות, גם הדברים מצד עצמן דברי קודש הם, ולא יחנו בגוי טמא, לזה נתחכם ה' לעשות תיקון לדבר קדושה לבל תעבור במבוי מטונף, ועשה מחיצה בין הכח המדבר והדיבור עצמו ובין פי חזיר, והוא מאמר וישם ה' דבר אחד בפי בלעם, הציע כח אחד שיכול להתמצע בין שניהם, ובזה נעשה פי בלעם גבול בפני עצמו, והדבר מפסיק לגבול כח המדבר והדיבור, ואז כח הדבר רוח הקודש היא תדבר, ורבותינו ז"ל בזהר (פ"ג י"ג) אמרו, כי תיבת "כה" תרמוז לבחינה קדושה, והמשכיל יבין.

ואם תאמר איך תהיה ההבדלה בדבר כזה, צא ולמד אשר יבדיל ה' בין המימות הרבים והעצומים כשיעור מלא נימא (מגיגה טו), וצא ולמד מבארה של מרים, מים תוך מים והללו עומדים בפני עצמן והללו בפני עצמן (שם לה).^[1]

פירש חדש על קמנה או גדולה

ויען בלעם ויאמר וגו', לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קמנה או גדולה (כג, יח).

נתקשו המפורשים דאם אינו יכול לעשות קמנה, כ"ש שאינו יכול לעשות גדולה, והי' צריך לומר להיפך בדרך לא זו אף זו^[א].

בספר אמרי מורדכי [להגה"ג ר' מרדכי גרשון שפאלטער זצ"ל דומ"ץ נק"ק סאטק, נסמלק ציוס י"א תמוז] (נפרשמיט אום קפ"ד) כתב על פי מה דאמרינן במס' ע"ז (ד: ובמס' ברכות ו:). דכחו של בלעם שהי' יודע הרגע של זעם. והקשו בתוס' שם, מה הי' יכול לעשות ברגע אחת. ומתרגמים שהי' יכול לומר בלעם, ועוד תירצו שאם מתחיל ברגע הזעם יכול למשוך דבריו אף אחר כך, ע"כ. נמצא דלת' הראשון הי' יכול לומר דבר קטן, ולת' השני הי' יכול להמשיך גם דבר גדול, וזהו שאמר בלעם הרשע שכעת אינו יכול לעשות קמנה או גדולה, לא כת' הראשון, ולא כת' השני.

הכח לבטל קימרוג של בלעם

כי הכיתני זה שלש רגלים (כג, כח), ופירש"י בשם המדרש (כ, ד) אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים.

ובספר בנין אריאל [להגה"ג מוה"ר שאול זצ"ל אצ"ד ור"מ דק"ק אמשטרדם] כתב לפירש לפי מ"ש (כג, כח) וישת אל המדבר פניו, פירש התרגום לעגלא דעבדו במדברא, הרי שבקש לעורר עליהם מדת הדין מחמת חטא העגל. ואיתא בפיוט (לשמריה יוס' ד' דפסח) רצוי אלה, באלה הם מועדי. פירש המפרש דמה שחטאו בעגל באמרים "אלה" אלהיך ישראל, "נתרצה" ע"י חגיגת הרגלים שנאמר בהם "אלה הם מועדי".

וזהו שאמר אתה מבקש לעקור אומה זו ע"י התעוררות חטא העגל שאמרו אלה אלהיך ישראל הלא הם מרצים על עון זה על ידי שחוגגין שלשה רגלים כאמור, ופשוט הוא.

א. וראה בספר קול אליהו בפרשתינו (ד"ה ויען נלעס), וכן הוא בספה"ק מאור ושמש בפרשתינו (ד"ה ונצא, למק' זה) שמביא מדרש עה"פ (כג, ה) וישם ה' דבר בפי בלעם, חד אמר רסן וחד אמר חכה, [ונמסקת מטהדין] (קה: דשני קלת), דכשרצה לומר "אלקים" שהוא מדת הדין, שם ה' בפיו רסן שלא יוכל לומר גדולה [דשייט כל השם] אלא רק "א-ל" שהוא מדת הרחמים, וכשרצה לומר "א-ה" שהוא מדת הדין [דשייט שם קטן] נתן חכה להמשיך ואמר גם "א-ה" שהוא מדת הרחמים.
ב. ראה בספה"ק צמח ה' לצבי [להגה"ק ר' צבי הירש זצוק"ל מ"מ נק"ק נאדצורנא] פרשת ראה על הפסוק (דברים יב, א) אבר תאבדון את כל המקומות אשר עבדו

מה לעשות בזמן החורבן

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (מ, ט).

בספר תיבת גמא [להגה"ג מוה"ר יוסף צ"ר מאיר תלמידי ז"ל בעל פרי מגדים] (בפרשמינו אות ג) כתב לבאר הפסוק, דכשבת המקדש קיים בשם ישראל מכונים, אז וקמת ועלית אל המקום המקודש. משא"כ כשנתמשכן ממך ישראל בית המקדש, ונשאר תאר יעקב, אז צריך אתה עכ"פ "אהליך" - מקדש מעט בתי כנסיות ובתי מדרשות לילך שם ולהתפלל, במקום עבודה, וללמוד תורה לידע הדין שמביא ליד מעשה.

ת"ח ששונין לשמה גם בשמים אומרים דבריהם

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (מ, ט).

שנו חכמים בלשון המשנה (פסחים פ"ו מ"ב).

בספה"ק עבודת ישראל (ליקוטים) כתב וזלה"ק, ירצה כי האדם צריך ללמוד בלשון המשנה, רצ"ל שיהא דיבורו נכפל לעילא ותתא, שכמו שמדבר כאן בזה העולם דברי תורה או איזה תפלה, כמו כן יהא דיבורו בעולמות העליונים. ובודאי הצדיקים בכל דיבוריהם שהם מדברים בזה העולם הם קשורים בדיבורם בעולמות העליונים. וזהו מאמרם (פסוק נא): שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכים לימוד.

וממשיך, או יאמר שנו חכמים בלשון המשנה. דהנה איתא בזה"ק דבני ישראל נמשלו ליונה, כמו היונה דכשהיא מצפצפת היא משמעת שתי קולות, כך ישראל כשמוציאין קולן לדברי תורה או לתפלה הוא גם כן שתי קולות אחד למעלה ואחד למטה, כי נשמתו חלק אלוה ממעל, ולכן נשמע התורה או התפלה למעלה. וזהו שנו חכמים בלשון המשנה, כשהחכמים לומדים תורה אזי היא כלשון המשנה אחד למעלה ואחד למטה ודו"ק, עכ"ל.

ולפי זה אולי יש לפרש בס"ד הפסוק (מ, ט) מה טובו אהליך יעקב כאן, ועל ידי זה משכנותך ישראל למעלה.

בלעם רצה שלא ישפוך הקב"ה בעסו על עצים ואבנים, רק על ישראל עצמם

מעם שלא רצה ה' לזעום או -

למנוע עונש מישראל

מה אועם לא זעם ה' (כג, ט).

בספר תיבת גמא [להגה"ג מוה"ר יוסף צ"ר מאיר תלמידי ז"ל בעל פרי מגדים] (בפרשמינו אות ז) כתב דכל אותן הימים לא כעס הקב"ה, כי על ל"ת ענשינו תמיד, משא"כ מ"ע דוקא בעידן ריתחא ענשינו, וישראל ודאי היו נזהרים מלעבור ל"ת בקום ועשה, רק במ"ע לא היו נזהרים לעשות ובעידן ריתחא ח"ו היה מקום לחול לקללה לכך לא זעם. ועיי' תוס' מנחות (מא, ד"ה ענשינו אעשה) כתבו דוקא מצות שאין חובה עליו כציצית יע"ש, ועיי' פני יהושע בפסוק השמש יצא על הארץ כו' סוף כתובות.

למה לא רצה הקב"ה שבלעם

לא יקלל ולא יברך את ישראל

גם קוב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו (כג, כה).

בספר ש"ך עה"ת [להג"ר מנחם הכהן ז"ל מגדולי תלמידי האריז"ל] (בפרשמינו ד"ה עוד אפשר לומר) כתב וז"ל, גלוי לפניו יתברך החורבן של בית ראשון ושל בית שני והמאורעות שיארעו לישראל, והיו האומות ואומרות מקללתו של בלעם באו עליהם כל אותן הצרות, וגם האפיקורסים והרשעים שבישראל היו מאמינים כן, ולא יתנו לב שכל זה בא עליהם מצד רשעים ועוונותיהם ולא היו שבים, לזה מנעו הקב"ה שלא יקלל.

ולא יברך נ"י כל מה שאמר אינס צרכה, אלא על דרך משל, כדי שכשיהיו ישראל בשלוח ובהשקט ובטח כמו בזמן שלמה, שלא יאמרו האומות שברכתו של בלעם היא שגרמה להם, ולא מהקימם התורה והמצוות כמו שאמר (ויקרא ט, ד) **אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, ונתתי שלום, וישבתם על הארץ לבטח**, ובה יהיה להם פתחון פה לעתיד לבוא, למה ישראל הם זוכים ביום הדין מאחר שלא עשו התורה והמצוות, אלא מצד ברכתו של בלעם, לא היה להם לזכות ולירש עולם הבא, כי לא באה להם קיום המצוות בעמל וטורח, אלא ברכתו של בלעם גרמה להם. לזה מנעו ואמר גם קוב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו^[2].

שם הגוים וגו', שכתב ג"כ ענין כזה לעשות מחיצה בין דבר קודש לדבר קודש, וזלה"ק, על דרך שכתוב בספר ש"ך על התורה (פ' צלאשית ד"ה ויהי האדם) בשם רבינו בחיי ז"ל, ובה תבין איך מקום השכינה כו' שהיה כהן גדול נכנס פעם אחת בשנה אחר כמה טבילות וקידושין, ואחר כמה תפלות שהיו ישראל מתפללין עליו, איך עתה הוא בית תורפה של ישמעאלים בית עבודה זרה שלהם, **אלא שנתקפלה ירושלים וגברה עליה קליפה של שאר ארצות**, ואפשר לומר **שבקפול ארצות באה שם רצועה מארץ**, עד שבנו שם בית העבודה זרה, והם חושבים שבנו בירושלים והם מכזבים, וכן הוא אומר (ישעי' נה, ג) **הרחיבו מקום אהלך וכו'**, עיי' שם בש"ך דף ג', עכ"ל.

ג. פלא שהרי דברים אלו הם דברי בלק ולא מהקב"ה. ויש לישב על פי מה שהבאתי בספר **אוהב שלום** [נקאמינקא] חלק ענינים שונים מספר מעט מים [להג"ר יצחק יהודה פרינקל ז"ל אגד"ק סאליק] חלק חידושי אגדה (דף ג.) וז"ל, שמעתי מפיו הקדוש ארמו"ר מהר"ש הלוי גאון עולם (ה"ה הגה"ק ר' שלום מקאמינקא ז"ל), בענינים שדרשו בגוון זה, ובספר **פרשת דרכים**, ויש שמפקפקים על דרושים כאלו, שפרעה יסבור כרמב"ם וכדומה, ואמר שאין לפקפק כי פרעה לא מלבו אמר הדברים רק ע"י השר שלו שלמעלה, וא"כ נוכל לדרוש עפ"י משפטי התורה ופולוגת החכמים, ע"כ. ועפ"י ז"ל דגם בלק אמר **גם קוב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו** מפני המלאך של מעלה, דזה ה' רצון השי"ת, ודו"ק.

ומה שכתב שיש שמפקפקים על דרושים כאלו, ראה בספר **אביר הרועים** (תולדות האלדמו"ר מקאלנו) ס' ק"י, מביא שם שהבעש"ט בא לעולם בשביל לבטל ענין אמירת דרושים כאלו עיי"ש. ועיי' בספה"ק **ישמח משה** עה"ת פ' בשלח (ד"ה והג"ל צוה לאו"ק א'). ועיי' בספר **בית אלקים** [להמצי"ט] שער היסודות פרק ס"ד (ד"ה ואם תמנע).

מה שכתב פרעה לא מלבו אמר הדברים, רק ע"י השר שלו שלמעלה, ראה כעין זה בספר **צמח צדקה** [להג"ר מנחם מענדל ז"ל נדב העגל שו"מ זמזק מיקלשצ'ווי] עה"ת וס"ס, על מס' סנהדרין (דף יג.) כעין תירוץ זה. אבל ברש"י עה"פ (יג, א) לא תלך עמהם וגו' כי ברוך הוא, כתב, שבלעם אמר להקב"ה א"כ אברכם, א"ל הקב"ה אינם צריכין לברכתך, כי ברוך הוא, משל אומרים לצרעה לא מדובשיך ולא מעוקצין.

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה).

יש לדקדק דהא אמרינן בגמרא (סנהדרין קה:) כל מה שאמר בלעם הי' לרעה, ומה רעה יש בזה, הא אדרבה טוב הוא.

ובספר עטרת סופרים^[1] (מכמ"י) הבאתי מהגה"ג בעל חתם סופר זצ"ל לפרש בהקדם מה שאמרינן בגמ' (מסומא פקודי) אלה פקודי המשכן משכן העדות (שמות למ, כג), שהמשכן הוא משכן על ישראל, ובוה הי' להם כפרה ששפך הקב"ה חמתו על עצים ואבנים. והנה ידוע ששלוש משכנות הם, א' בזכות אברהם שאמר בהר היראה, וא' בזכות יצחק שאמר לשוה בשדה, וא' בזכות יעקב שאמר בית א-ל, ושנים הראשונים חרבו, והשלישי יבנה ע"י הקב"ה ולא יחרב לעולם, והנה באמת טובה גדולה הי' זה מהקב"ה שב' אלו חרבו ששפך חמתו על עצים ואבנים.

וזה"ש בלעם מה טובו אוהליך יעקב, ר"ל מה טוב הי' אי הי' אוהליך ר"ל שהמשכן הי' בשביל יעקב, וא"כ לא נחרב, וממילא משכנותיך ישראל, ר"ל שהישראל בעצמם הי' המשכון^[2].

ג' מיני קללות

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה).

ובספר עטרת סופרים כתב בשם הגאון בעל כתב סופר זצ"ל להקשות מה ששינה ושימש בלק שיקלל בלעם את ישראל, הלא ראה מיד שלא יוכל להם.

וכתב שם לתרין, כי תחלה אמר שיקלל האומה הישראלית בכלל לעולם, שיהיו מוחרמים ומקוללים כדאמר לכה ארה לי וכו' ולכה זועמה ישראל, ואז השיב מה אקוב לא וגו' מי ענה עפר וגו' יעקב ותהי אחריתי כמוהו, שיהי' להם אחרית טוב ולא אוכל לקללם. שוב אמר בלק שיקלל אותם לא שיהי' מקוללים בעצמם לעולם אלא כל זמן שיערכו מלחמה עמו לא יצליחו ויהי' קללה תלוי בצוארם, והיינו דאמר וקבנו ל"י משם דייקי שיהי' מקוללים ל"י אם לא יניחנו. ועז"ז השיב הן עם כלביא יקום, וסיים ודם חללים ישתה שהכל יפלו תחתיו. ואח"כ אמר שיקלל רק הארץ אשר הם עלי', והיינו דאמר וקבתו לי משם, דהיינו שיקלל אותם בעצמו (לא נקן) משם, ארץ שיושבים ממול, ותהי הארץ מקוללת, ותמות נפשי עם פלישתים, שיהי' הארץ ההוא מקוללת, וממילא יהי' ישראל מקוללים כל זמן שישכנו על הארץ ההוא, ע"כ השיב מה טובו אוהליך יעקב וגו' בכל מקום שיושבים ושוכנים מבורכים מהקב"ה אלקי ישראל, וא"ש כנ"ל לפרש וק"ל.

לכבוד יומא דהילולא של הרה"ק ר' אלעזר זצוק"ל
אבד"ק ריישא, ט"ו תמוז

ביאת משיח בא בהיסח הדעת (סנהדרין טז).

אראנו ולא עתה אשרנו ולא קרוב (כד, ו).

מובא בזה"ק (קמ"ח: ד"ה כי עלום הוא ממנו) בפרשתינו מרומז ביאת משיח.

ויש לבאר הדברים ע"פ מה דאיתא בספר משנה למלך פרשת כי תצא (ד"ה והנה נצטוי) דדוד המלך הוא השורש של משיח צדקינו, ע"כ בא משיחנו בבחינת מציאה, שבא בהיסח הדעת, ולטובתם של ישראל נסתר זמן הגאולה, כדי שיחכו בכל רגע על הישועה ועל הגאולה האמיתית. וכן דוד המלך ע"ה היה בבחינת מציאה כמו"ש בתהלים (פט, כג) מצאתי דוד עבדי, ודרשינן במדרש (צ"ג, ג, ו) היכן מצאתי, בסדום (כא) מצאתי דוד עבדי, ודרשינן במדרש (צ"ג, ג, ו) היכן מצאתי, בסדום (כא) מצאתי דוד המלך נדח מן המולד, והמולד נדח מן המולד, ואנשי סדום רעים וחטאים, ומשם יצא דוד המלך^[3].

והנה יש כמה טעמים מדוע נקרא דוד המלך מציאה. (א) מפני שלא רצו להכניסו בקהל, (ב) כי שנותיו היו במתנה מאדם הראשון, (ג) המדרש שהבאנו למעלה, היכן "מצאתי", (ד) והנה עוד מציאה נתהוה ממואב חוץ מציאת דוד המלך ע"ה, דהיינו הברכות שנתהוה מבלעם שנתהפכו מקללות.

והנה אם מואב היה שולח אחר בלעם לקלל אומה אחרת, והיה נתהוה שהיה רוצה בלעם לקלל את ישראל ח"ו, ומתוך אהבתו יתברך לישראל היה נתהפך לברכה, היה שייך לומר שהוא כעין מציאה לישראל.

אך עתה שבהכנה דרבה עשו זאת ושכרו אותו לקללם, אם כן אח"כ שנתהפך לברכות אין שום מציאה שייך לזה, כי היה מוכרח להיות כן, ושם מציאה לא שייך רק כשבא בהיסח הדעת, לכן אין להם שום חלק בזה.

השפיל מדת הדין

דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל (כד, ו).

בספר תפארת עזריאל^[4] נלגה"ק ר' עזריאל מייזל זצוק"ל אצ"ד ור"מ צ"ק אוסטנאווא, ריטשוואל ואח"כ צ"ק עיר חדש^[5] איתא דהכוונה למה שמבואר בספר הזוהר (מ"א יג) שיעקב מורה על דינים גמורים ואין בו שום צד רחמים, אבל במדת ישראל יש בו צד אחד דין ואחד רחמים. וזה ידוע מספר הזוהר (מ"א יג) שבלעם רצה להיות מעורר עליהם כל הדינים ממדת יעקב, אבל הקב"ה ברחמיו דרך כוכב מיעקב, רוצה לומר שדרך והשפיל מדת יעקב שלא ישלוט על ישראל המדה ההיא, וקם

ד. בספר דברי מהרי"א נלגה"ק יהודה אסאד זצ"ל אצ"ד ור"מ דק"ק סערדאעלין ובספר חידושי מהרי"א נלגה"ק כתב כן מעצמו, ובספר בעל שם טוב עה"ת מביא בשם הבעש"ט חזק זצוק"ל, ומקורו מספר אור האמת נלגה"ק המגיד ממעריטש זצוק"ל (דף ק"ו).

ה. ומסיים שם, שמעתי בשם הקדוש איש אלקים ר"ש מאסטרפלא.

ו. ואמרו על כך רמז, דתיבת בסד"ם הוי ראשי תיבות ב'סעודתא ד'דוד מ'לכא מ'שיחא, בסעודה זו בה נמצא המשיח, דוד המלך. ועל פי זה יש לפרש הפסוק (נלאש"ט יג, יג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאה, ואנשי סדום, יהודים היושבים בסעודתא דדוד מלכא, רעים, כאשר הם ב'רעות ואחור זה עם זה, ממילא וחטאים לה' מאה הרי על ידי כך הם מתחטאים לפני ה'.

ז. היה מגדולי תלמידי הגה"ק המגיד ממעריטש זצוק"ל, ובעל מחבר ספרים הרבה וביניהם, מנורה המהורה על הלכות שבת, עין הדעת טוב על מסכת שבת וכתובות, תפארת צבי על מסכת ביצה, ברם שלמה על סוגיות הש"ס.

של המזלות כידוע, ולפעמים אין המקום גורם, ולפעמים אי אפשר לעשות מהיום למחר, כי היום מזל אחד ומחר מזל אחר. וכמו שכתבתי במקום אחר בשם אאמו"ר ז"ל (ה"ה הרה"ק ר' משולם שרגא פיינש מצנחאן זצוק"ל [נעמח"ס שפת אמת]) על מה שאמר משה (שמות מ, ה) **התפאר עלי למתי אעתיר לך, ויאמר למחה. פירש רש"י** ז"ל תתפלל היום שתסיר למחה, ואז אדע כי לא בכישוף הוא, **כי אי אפשר לעשות היום על מחה**, [עין נמקום אחר שהנאמי דגרוי באריות], אבל ישראל, יען שדבקים בו יתברך, שם הוי' שהוא תפארת כנודע, כי זה השם אינו רק לו יתברך שהוא היה הוה ויהיה, על כן תוכלו להתפלל מהיום למחר וכדומה בכל מקום ומקום כי לית אתר פנוי מיניה ואין צריך לו שום דבר רק לשפוך שיחו, וקחו עמכם דברים (הושע יד, ג) ונושע תיכף והוא מגן עוזך.

מה שנגלה להאר"י הקדוש שבת פרשת בלק בשינתו

כתב בספר פרי עץ חיים [נלדינו חיים וויטאל זצ"ל מה ששמע מרבו מן רבי האר"י] (שער קריאת שמע שעל המטה פרק א') וז"ל, אמנם השינה ביום שבת, טובה לצדיקים, כי אז אין הדבר רע גובר ביום השבת, ואדרבה אפשר שיריחה, לכן טוב לישן ביום השבת, משום עונג שבת אחר האכילה, וכך היה מנהגו של מורי ז"ל.

ומעשה שהיה ישן מורי ז"ל ביום שבת שינת צהרים, ונכנס רבי אברהם הלוי, ומצאו שהיה ישן ב' או ג' שעות, והיה אומר כי השינה מכלל עונג שבת, ומצאו שהיה מרחש בשפתיו. בין כך ובין כך נתעורר הרב, אמר לו ימחול אדוני שהקצתי אותו משינתו. א"ל, ומה היה אדוני מרחש בשפתיו, א"ל, חייך שעסקתי עכשיו בישיבה של מעלה, **בפרשת בלק ובלעם דברים נפלאים**. ואמר לו, 'אמר מכ"ת לי מהני מילי מעלייתא. א"ל, חייך אם הייתי דורש פ' שנים רצופים יומם ולילה מה ששמעתי עתה, איני יכול להשלים, ע"כ.

ובעין זה איתא בספר שם הגדולים [להגה"ק המיד"א זצ"ל חלק גדולים (מערכת י' אות של"ב) כתב דרבינו מה' יצחק לוריא היה ממשפחת מהרש"ל ז"ל והיו בני חבורה מספרים כבוד שבחי הרב ז"ל, ואמרו דיום השבת היה ישן, וא' מהחברים ראה להרב דרחושי מרחשן שפוותיה, ועמד שם לראות אם יבין איזה דבר, ונתעורר הרב ז"ל משנתו ואמר שעתה קבלה נשמתי רזין עילאין שצריך כמה שנים לאמרם^[א]. ואני הצעיר אז אמרתי להם שאין ספק כי כל היושבים כאן מאמינים בדברי רז"ל, והנה בילקוט (שמואל כד, רמז קכ"ט) על פ' וילך דוד אל שמואל, אמרו שבאותו לילה למד דוד מה שתלמיד ותיק אינו לומד במאה שנה. א"כ אפוא אין לתמוה על זה, כי כל המעכב הוא החומר העכוה, ודוד המלך ע"ה בכח שמואל הנביא הפשיט החומר, והדברים מובנים ופשוטים ואין להאריך.

שבת מישראל רוצה לומר דייקא מישראל ולא כל ישראל, שהביאם הקב"ה לישראל לצד הרחמים שבמדת ישראל.

מעם למה משה רבינו ע"ה בעצמו לא קנא

וירא פנחס וגו' (כה, ז), ופירש"י ראה מעשה וכו' אמר קריינא דאגרתא ליהוי פרונוקא.

בספר פנים יפות כתב דהא שלא עשה משה בעצמו כהאי עובדא דאילפא ור"י (תענית כג.) דאמר ר"י מדאני שמע ואילפא לא שמע וכו', ה"ג הבין משה כיון שהוא ואהרן ובניו שכחו ולא נזכר אלא פנחס, רצון ה' הוא שהוא יעשה.

וממשיך, עוד י"ל ע"פ מ"ש (ילק"ש חלק טשע"ה) שנעשה נס שלא נטמא פנחס, א"כ היה קרוב הדבר כשימותו יטמא באוהל ובמוגע, ואמרינן (רמב"ם הל' אכל פ"ג, ה"ט) גבי מות מצוה, כהן גדול וכהן הדיוט, יטמא כהן הדיוט ואל יטמא כהן גדול, ואמרינן בזהבחים (פג, א) משה כהן גדול היה, ע"כ צוה לפנחס שהוא כהן הדיוט.

ועוד נראה דבאמת לא היה חיוב למסור נפשו ע"ז, דאפילו גבי עריות ושפיכת דמים כתבו התוס' (סנהדרין עד, ד"ה והא אסמך) דאם אינו עושה מעשה אינו מחויב למסור נפשו, אלא דקי"ל דרשות לאדם למסור נפשו כל היכי דאיכא קידוש השם, א"כ י"ל למאן דאמר (נחמ"ס פג, א) לא נתכנה פנחס עד שהרגו לזמרי דאם היה כהן לא היה רשאי לטמאות א"ע, כיון דאינו אלא רשות, אפשר דלא דחי טומאת כהן, לפי שמשה היה כהן לא הוצרך לטמאות עצמו בשביל רשות.

גודל בוחן של ישראל

וקסמים בידם (כג, ז).

אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עוזך (דברים לג, כט).

בספר אמרי יהודה [להגה"ק ר' אברהם זרם ארי' יהודה ליצוס מצנחאן זצ"ל פרשת וישב (תקס"ט, ד"ה ויהי ה' אף יוסף) כתב וז"ל, כי הנה אומות העולם העובדים כוכבים ומזלות או הקוסמים קסמים, כשרוצין לעשות איזה דבר צריכין לעשות פעולות, ולפעמים אין בידם דברים אלו, או שאין המקום מסוגל לזה, וכמו שנאמר (נחמד כג, ז) **וקסמים בידם, כדי שלא יאמר בלעם שאין דבר זה מוכן לו כעת**, וכמו שלקח בלק את בלעם למקום אחר שאפשר יהיה המקום הזה מסוגל לדבר. אבל אנו בני ישראל דבקים בו יתברך שהוא היה הוה ויהיה ולית אתר פנוי מיניה (מיקו"מ פ"י נ"ז דף ט, א) ואין צריך רק תפלה בכל עת ובכל מקום, ואין צריך לשום דברים.

וזה מי כמוך עם נושע בה', בה' דייקא ולא כאומות העולם שלפעמים אין בידם הקסמים או הדברים שצריכים להמשיך הכוחות

ח. ראה בספר חקל יצחק [להגה"ק ר' יצחק אייזיק מספינקא זצ"ל] פרשת ויצא (ד"ה ושכנת וערצת) שכתב וז"ל, רביה"ק מוה"ר צבי מוידישבוש זצוק"ל (יהוד"ק י"א ממו) ה' אומר דאם אינו עושה בשינה רק מה שעושה בעודו ניעור, אינו שינה טובה, דהעבודה בשעת השינה צריכה להיות ביותר מהעבודה בשעה שניעור.

כל מי שרוצה להשתתף בהוצאות הגליון לרגל השמחה שבמעונו או לעילוי נשמת יפנה
למכון אלף המגן 347-930-8759 ולהשאיר הודעה תזכרה למצות